

in April gelegd en kwamen in 't laatst van die maand en begin Mei uit; de rupsen waren (binnenshuis) begin Juni en later volwassen. Zij eten berk en verpoppen op, niet in den grond. Men geve haar dus, zoodra zij van kleur gaan veranderen, een suikerglas met vochtig zand, of aarde, waarop een flinke laag dor blad gestrooid is. De bedoelde verkleuring bestaat hierin, dat de dieren nog glanziger worden, het groen van den rug donkerder wordt, terwijl de buik dezelfde kleur aanneemt en de gele dwarsstreepjes en vlekjes op den rug voor een groot deel verdwijnen.

Ik merk nog op, dat het ei den gewonen Notodontiden-vorm heeft, n.l., die van een halven bol, met een stipje in het midden. Het is effen blauwachtig wit. De hier en daar voorkomende opgave, dat het ei zwarte stippen zou dragen, is beslist onjuist. Wel echter ziet men onder het microscoop, dat het met een fijnmazig netwerkje versierd is.

J. TH. OUDEMANS.

Nieuwe vondsten voor de Nederlandsche Coleopterenfauna, XXX.

358. *Hygrotus inaequalis* F. Bij a. *fasciatus* DALLA TORRE vloeien de zwarte banden op de dekshilden ineen; zij vertoonen dan eene uitgezakte gele basaalvlek en een onregelmatigen gelen randzoom, overigens is het lichaam totaal zwart; zeldzamer dan het type. Bij a. *parvulus* F. bevindt zich over het midden der dekshilden een roodgele langsband, welke den roodgelen dwarsband nabij de basis met de zijdelingsche dwarsvlek achter het midden verbindt; met het type.

359. *Hygrotus versicolor* SCHALL. De zwarte tekening op de roodgele dekshilden bestaat uit een basalen- en een naadzoom, bovendien uit eene langwerpige zijvlek in het midden en drie langsbanden, van welke de middelste verkort en bijna altijd slechts op de achterhelft aangeduid is. De overige twee banden reiken vanaf den basalen zoom nagenoeg tot aan den top en zijn op het achterste derde gedeelte niet onderbroken, tenminste is de eerste band, naast den naad, niet onderbroken. Bij a. *collaris* PANZ. zijn deze beide langs-

banden in het achterste derde gedeelte van de dekschilden meer of minder breed onderbroken; niet zeldzaam. Ook werden in ons land (Leiden, Overveen, Watergraafsmeer, Haarlem en Hilversum) exemplaren gevangen, bij welke de zwarte langsbanden geheel of gedeeltelijk samenvloeien, waardoor eene kleurafwijking, die ik *confluens* nov. ab. noem, (analoog aan a. *fasciatus* DALLA TORRE van H. *inaequalis* F.) gevormd wordt. De auteurs en A. ZIMMERMANN (Die Schwimmkäfer des Deutschen Entomologischen Museums zu Berlin—Dahlem; in: Archiv für Naturgeschichte, herausgegeben von EMBRIK STRAND, 83. Jahrg. 1917, Abth. A, 12. Heft, Ausgeb. in Nov. 1919) maken van deze afwijking geen melding.

418. *Agabus nebulosus* FORST. (*bipunctatus* F.). Van den Heer J. A. SNIJDER, te Bergen-op-Zoom, ontving ik, met mijn dank, een exemplaar van de a. *immaculatus* v. DORSSELAER, uit Stavenisse, Juni, bij hetwelk de donkere vlekken op het halsschild ontbreken.

624bis. *Atheta filum* MULS. ET REY, welke door de auteurs als synoniem met *A. cavifrons* SHARP beschouwd werd, is, volgens BERNHAUER, eene goede soort, van *analisis* en *cavifrons* onderscheiden. Bij het ♂ is het halsschild op de achterhelft in de lengte duidelijk gegroefd; het 5^e onbedekt tergiet over de gcheele breedte flauw uitgebogen; het 6^e sterniet duidelijk zichtbaar, maar het steekt slechts matig sterk uit en is eveneens, over de geheele breedte, vlak uitgebogen, welke uitranding nagenoeg evenwijdig loopt aan de uitranding van het 5^e zichtbare tergiet. Bij *soror* KR. komt de vorming van het 6e sterniet veelal overeen, maar is de uitranding van het 5e onbedekt tergiet veel dieper. Halsschild en dekschilden iets vlakker en glanziger. Lengte 2 mm. Ik zag twee opvallend groote exemplaren uit Hilversum, Febr., door Dr. A. RECLAIRE gevangen; één werd welwillend voor mijne collectie bestemd. Zij zijn door de zeer donkere kleur opvallend; de kop is niet ingedrukt; overigens gelijken zij zeer op *soror*.

674bis. *Placusa complanata* ER. Dr. A. RECLAIRE ving bij Baarn, Mei, één exemplaar, dat, met mijn dank, voor mijne collectie bestemd werd.

1068. *Acidota crenata* F. Licht roode exemplaren worden als a. *rufa* GRAV. geduid (bij Oud-Valkeveen).

1072bis. *Orochares angustata* ER. Prof. Dr. MAX WEBER ving in aanspoelsel van de Swalm in de Maas (Swalmen-Limburg), Januari, één enkel exemplaar, dat mij, met mijn dank, voor mijne collectie aangeboden werd. Deze soort is o.a. in het begin van den winter in beetwortelvelden in de omstreken van Brussel vrij algemeen.

1160. *Scydmaenus tarsatus* MÜLL. & KUNZE Pater RÜSCHKAMP S. J. ving bij Aalbeek (Limb.), laatst van Juli, op beenderafval een melanistisch exemplaar; bij hetwelk het geheele lichaam pekwart is; de sprieten en pooten zijn donker kastanjebruin; van de roode tint is hier nog iets te bemerken. Ik noem deze kleur-afwijking, die, naar het schijnt, niet beschreven is, naar den ontdekker, die zich voor de kennis der Zuid-Limburgsche Coleoptera zoozeer verdienstelijk gemaakt heeft: *Rüschkampi* nov. ab. Het exemplaar werd mij, met mijn dank, voor mijne collectie afgestaan.

1230bis. *Liodes (Anisotoma) nigrita* SCHMIDT. Dr. A. RECLAIRE ving bij Valkenburg, Aug., één exemplaar, dat mij, met mijn dank, voor mijne collectie aangeboden werd.

1501bis. *Atomaria Reitteri* LÖVENDAL. Van deze soort ontving ik, met mijn dank, van Prof. MAX WEBER een exemplaar, dat in aanspoelsel van de Roer gevangen werd.

Zij is het naast aan *A. mesomelas (mesomelaena)* HERBST verwant en gelijkt het meest op de nog niet in Nederland gevonden a. *pseudatra* REITT., doch onderscheidt zich door den langeren vorm, de kortere, dikkere sprieten, het grootere, in breedte nagenoeg aan de dekschilden gelijk komende halsschild en de opvallend langere, grover bestippelde dekschilden. Tamelijk gewelfd, zwart of bruinzwart met roodbruin achterlijf (bij ons exemplaar duidelijk te zien) en soms ook met roodbruinen kop (evenzoo); sprieten en pooten bruinrood, sprietknots zwartachtig. Halsschild als bij *mesomelas* bestippeld, maar iets meer gewelfd; bestippeling der dekschilden naar het uiteinde steeds fijner wordende. Lengte 1½ mm. Overigens in Denemarken en Noord-Duitschland (Berlijn) gevonden.

1828. *Sphaeridium scarabaeoides* L. De a. *lunatum* F. wordt

door Dr. NORMAN H. JOY (Ent. Monthly Mag. Lond. 1914), Dr. D. SHARP (l.c. 1919) en J. SAINTE CLAIRE DEVILLE (Bull. Soc. Ent. Fr. 1919 no. 13) als eene goede soort aangemerkt. De laatstgenoemde auteur onderscheidt de drie inlandsche soorten aldus:

1. Achterrand van het halsschild aan weerszijden duidelijk uitgebogen; de achterhoeken scherper aangeduid, hetzij recht, of wat spits. Het spitse uiteinde van het mesosternum ¹⁾ tusschen de middelcoxae duidelijk ontwikkeld, met opgerichte randen, op den bodem gestreept en gewoonlijk met eene kielvormige middellijn. De achterste roodgele vlekken op de dekschilden, wanneer deze zichtbaar zijn, niet door een zwarten naadband gescheiden. Zijranden van halsschild en dekschilden bijna altijd geelachtig. Bij het ♂ is de middellob van den penis (edeagus!) lancetvormig, aan den top afgeknot, met den buitenrand iets naar onderen gebogen; parameren sterk ontwikkeld, naar achteren slechts weinig versmald en afgeknot, de middellob op de wijze van de kelkkafjes (glumae) bij de *Gramineën* omsluitende. Lengte $3\frac{4}{5}$ -- $5\frac{1}{2}$ mm. Terwijl bij *a. marginatum* F. de dekschilden ongevekt zijn, maar met lichten toptrand, zijn dezen bij *a. Daltoni* STEPH. totaal zwart, zonder lichten toptrand *bipustulatum* F.

Achterrand van het halsschild, aan weerszijden, ternauwernood uitgebogen, de achterhoeken stomp, althans zeer weinig scherp aangeduid. Het spitse uiteinde van het mesosternum kort, vlak en gewoonlijk geheel effen. De achterste roodgele vlekken op de dekschilden door een zwarten naadband gescheiden. 2

2. Zijranden van het halsschild nagenoeg altijd zwart. De voorste vlekken op de dekschilden nagenoeg altijd donkerrood, slecht begrensd, gewoonlijk weinig duidelijk

1) Door REV wordt dit gedeelte met den naam van „flèche” (als 't ware een pijlpunt!) bestempeld; het is de voortzetting, in 't midden, van den top van het mesosternum, welk gedeelte tusschen de middelcoxae uitsteekt en dezen over een deel van de lengte vaneen scheidt; voor de helft door de mesosternale kiel bedekt, volgt zij op deze en blijft in hetzelfde niveau als de middelcoxae.

of totaal uitgewischt; achtervlekken niet of slechts iets naar voren op den zijrand verlengd. Bij het ♂ de middellob van den penis met parallelle zijden, de top stomp afgerond, met een klein uitsteekseltje in het midden, daardoor accoladevormig; parameren smal, naar achteren tamelijk versmald. Lengte $5\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}$ mm. Evenzeer verbreid, wellicht iets minder algemeen dan de beide andere soorten *lunatum* F.

Zijranden van het halsschild nagenoeg altijd geelachtig, althans naar de voorhoeken. De voorste vlekken op de dekschilden helderrood, altijd duidelijk begrensd en goed zichtbaar; achtervlekken naar voren op den zijrand ver- verlengd. Bij het ♂ de middellob van den penis, vanaf het midden, lang-dunner wordende, aan den top scherp- puntig; parameren zeer smal, naar achteren, als een draadvormigen, doorschijnenden, eenigszins vliezig band, dunner wordende *scarabaeoides* L.

1878. *Trox hispidus* PONTOPP. In Entom. Bericht. No. 113, 1 Mei 1920, gaf ik een overzicht van de mij bekende Nederlandsche exemplaren van deze soort. Een grooter materiaal, uit de collectie van Dr. D. MAC GILLAVRY, deed mij ook kennis maken met een exemplaar van de ab.s. *asiaticus* FALDERM. uit Otterlo, bij hetwelk de korrels op de vlakke tusschenruimten nagenoeg totaal ontbreken. Een exemplaar uit Exaeten (L.), waar die korrels wat minder duidelijk zijn, kan als overgangsvorm gelden. Met mijn bizonderen dank werden deze exemplaren voor mijne collectie bestemd. De door O. SCHNEIDER als a. *insularis* geduide vorm, waar de korrels op de vlakke tusschenruimten wat meer, of wat minder duidelijk ontwikkeld zijn, moet als type der soort beschouwd worden.

2178. *Hedobia imperialis* L. Exemplaren met onderbroken witgrijs vlekken op bruinzwarten grond zijn: a. *interrupta* PIC (den Haag en Arnhem).

2198. *Ernobius longicornis* ST. Het door mij vermelde exemplaar uit Winterswijk (dekschilden geelbruin) behoort tot de a. *dilutipennis* GERH. (zie: Derde Lijst enz., in: Tijdschr. v. Entom., Deel XLVIII 1905). Het pekwarte

type ontving ik, met mijn dank, uit Eerbeek, Mei, van Mr. UYTENBOOGAART.

2279bis *Tomoxia biguttata* GYLH. Pater RÜSCHKAMP. S. J. ving bij Valkenburg, Juni, één enkel exemplaar, dat mij, met mijn dank, voor mijne collectie aangeboden werd.

2286ter. *Mordellistena Engelharti* SCHILSKI. Deze soort, welke in Denemarken ontdekt en ook in Holstein gevangen is, werd door den heer K. KEMPERS op Texel, Juni en voor vele jaren door mij, bij Bergen-op-Zoom, Juni, gevangen. Zij zou op eene *Hieracium*-soort ontdekt zijn, doch ook op *Fasione montana* L. en, volgens KÜNNEMANN, vooral op *Anthemis vulgaris* (waarmede wel bedoeld zal zijn: *Tanacetum vulgare* L.) leven. Zij gelijkt zeer op eene kleine *M. pumila*, doch is gemakkelijk te herkennen aan den nagenoeg cirkelronden kop, welke bij *pumila* en bij alle *Mordelliden* van achteren recht afgeknot is; bovendien is het eindlid der tasters zeer lang gestrekt, ongeveer even lang als de eerste twee leedjes te zamen, ruim tweemaal zoo lang als breed, aan de binnenzijde flauw, gelijkmatig convex en niet bijlvormig. Lichaam smal, zwart, iets glanzig, uiterst fijn en niet duidelijk behaard, bovenop grauw, op de onderzijde bruinachtig. Halsschild ruim zoo breed als de dekschilden, aan de basis tweemaal gebogen, met spitse achterhoeken, uiterst fijn bestippeld. Dekschilden elk aan den top afgerond, zeer dicht en fijn rimpelig bestippeld. Pygidium lang, geleidelijk toegespitst, ruim tweemaal zoo lang als het propygidium. Achterschenen met 3 inkervingen, van welke een aan den top; van de andere ongelijken reikt de langste niet tot aan het midden van de scheen. Het 1^e tarslid met twee zeer korte inkervingen. Eindsporen der achterschenen zwart, ongelijk. Voorschenen bij het ♂ recht. Lengte 2—2 $\frac{1}{2}$ m.m.

2311. *Chrysanthia viridis* SCHMIDT. Bij a. *geniculata* v. HEYD. zijn mond, tasters, sprieten en grootendeels de pooten zwartbruin; met het type, bij hetwelk de sprieten geheel of gedeeltelijk en de pooten (behalve de donkere achterdijen, de rand der schenen, benevens de donkere tarsen) geel zijn.

2315. *Oedemera nobilis* SCOP. Bij a. *auriceps* REY zijn de

kop en het midden van het halsschild fraai roodkoperkleurig-goudglanzig; een ♂ uit St. Pieter bij Maastricht, Juli.

2363bis. *Tetropium Gabrieli* WEISE. Deze soort, welke in Westfalen (Brilon) gevangen is, ook in Engeland voorkomt, maar overigens meer in de bergstreken van Oost-Duitschland en Oostenrijk gevonden is, werd ook in ons land gevangen. Een exemplaar ontving ik, voor vele jaren, van den heer VAN ESSEN uit Warnsveld; het stond in mijne collectie bij *T. castaneum* L. Zij onderscheidt zich van de beide andere soorten, doordat het voorhoofd zwak en gelijkmatig gewelfd, maar niet ingedrukt is. Halsschild in het midden glanzig; spaarzamer, naar de zijden dicht en fijn bestippeld; aan de zijden dof, uiterst dicht, zeer fijn rimpelig en korrelig. Dekschilden dof, met korte, aanliggende haartjes, welke van voren dichter oopenstaan, wat langer zijn en een meer geelgrijze tint veroorzaken. Zwart; dekschilden zwart of zwartbruin (ook bij ons exemplaar), ook wel bruin en, volgens WEISE, ook wel aan de basis uitvloeiend geelbruin: pooten roodbruin, bij a. *Crawshayi* SHARP (niet incl.) de dijen donker.

2343. *Leptura (Strangalia) maculata* PODA. Bij a. *binotata* MULS. is de eerste zwarte dwarsband, achter de basis, in twee kleine vlekken opgelost (bij Lochem); bij a. *undulata* MULS. zijn de voorvlekken, achter de basis, tot een uitgezakt dwarsband met elkaar versmolten (bij Breda). De a. *alsatica* THER. PIC is als het type gekleurd, maar tusschen den eersten en tweeden zwarten dwarsband bevindt zich, aan weerszijden, een bijkomende zwarte vlek, die hetzij geïsoleerd is, of beide banden vereenigt (bij Putten, Geld.). Bij Oldenzaal werd door Dr. D. MAC GILLAVRY een ♀ gevangen met twee gele vlekken aan weerszijden van het halsschild (zie 4^e Lijst van soorten enz., in: Tijdschr. v. Entom. L., 1907); ik noem deze ab.: *Mac Gillavryi* nov. ab., het exemplaar werd mij door den vinder welwillend voor mijne collectie aangeboden.

2345. *Leptura (Strangalia) aethiops* PODA. Geelachtig behaarde exemplaren zijn a. *Letzneri* GABRIEL; met het type. Bij Epen (Limb.) werd door den heer A. J. ZÖLLNER een exemplaar gevangen, bij hetwelk de dekschilden op

de achterhelft bruinachtig zijn; het werd, met mijn dank, voor mijne collectie bestemd.

2347. *Leptura (Strangalia) melanura* L. Bij a. ♀ *late-suturata* PIC is de zwarte naadzooim breeder en omgeeft het schildje; bij Nijmegen (TER HAAR).

2409bis. *Donacia antiqua* KUNZE. Bij Ankeveen, Mei, werd door den heer H. C. L. VAN ELDIK een exemplaar gevangen en, met mijn dank, voor mijne collectie bestemd. Deze soort schijnt met *D. impressa* PAYK. terzelfde plaatse voor te komen, maar werd veelal niet herkend en van andere verwante soorten niet duidelijk onderscheiden. Opvallend zijn de dikke pooten, het nagenoeg vierkante halsschild, dat dicht bestippeld en vooral aan de zijden dwarsimpelig en in het midden eenigszins stralig gerimpeld is; ook steekt de kantige voorrand aan weerszijden slechts zeer zwak tandvormig uit. De tand der achterdijen is vrij groot en scherp, bij *impressa* zeer klein, rudimentair. Dekschilden met twee duidelijke indrukken naast den naad; bovendien een indruk naast het schildje en een aan den zijrand, beiden onduidelijk of in 't geheel niet aangeduid; epipleuren half zoo breed als de aangrenzende tusschenruimte. Glanzig, bronzig tot roodkoperkleurig (ons exemplaar). Het 3^e sprietlid is slechts iets langer dan het 2^e; niet dubbel zoo lang, zooals WEISE zegt. In voorkomen herinnert zij, behalve aan *impressa*, ook aan eene kleine *D. marginata* HOPPE. Vermoedelijk komt deze soort, met *impressa* vermengd, in meerdere collecties voor.

Den Haag.

ED. EVERTS.

Adreswijziging.

P. J. VAN DEN BERGH LZN., St. Jozefstraat 93, Tilburg.
Nieuw adres: Huize Mariposa, Overbeeklaan 5, Velp (G.).

BIBLIOTHEEK.

Aanwinsten.

(Vervolg van blz. 264).

TOWNSEND, C. H. TYLER. Two new Tachinids, 1891.